- تیۆری باڤلۆڤ

ئامانج لەم بابەتە

- ✓ ناساندنی ئیڤان باڤلۆڤ
- ✓ تاقیکردنەوەکەی
- ✓ چەمکە سەرەکیەکان
- ✓ یاساکان
- ✓ سوودە پەرووەردەیکان

ئیڤان باڤلۆڤ

* ناوی تەواوی (ئیڤان بتروفیتس باڤلوڤ) .

- لە سالی 1849 لە روسیا لەدایك بووە .
- لە 1936 کۆچی دوای کردووە .

* گرنگی بە لێکولینەوەی لەکۆ ئەندامی هەرسکردن داوە.

* دەستی بە خوێندنی پزیشکی کردوە لە زانکۆی (قەدیس بوترس)

*وەك بەرێوبەرێك لە تاقیگە یاخود کارگەی فسیولوژی کاری دەکرد لە پە یمانگای پزیشکی ئەزمونی لە زانکۆی قەدیس بوترس.

* ناوەکانی ئەم تیۆرە : وەلامدانەوەی مەرجدار یان مەرجی پاڤلوڤی

فێربوونی کاردانەوەیی یان مەرجایەتی کلاسیکی یان پەیوەستی مەرجایەتی .

واتای پەیوەستی مەرجایەتی

وروژێنەرێکی بێلایەن خەسڵەتەکانی وروژێنەرێکی سروشتی بۆلای خۆی کێش دەکات پاشان پێی دەوترێت وروژێنەری مەرجی.

• تاقیکردنەوەکەی باڤلۆڤ

• باڤلۆڤ لە یەکێك لە تاقیکردنەوەکانیدا **دەنگی زەنگی وەك وروژێنەرێك** بۆ سەگێ ك بەکارهێنا, بارودۆخێکی وای بۆ سەگەکە دروست کرد کە هیچ دەنگ و وروژێنەرێك کاریگەری نەبێت بەسەر توێژینەوەکە ,بۆ ئەوەی مێشکی سەگەکە سەرقاڵی وروژێنەرەکانی دەرەوە نەبێت , کاتێك سەگەکە برسی دەبوو ، باڤلوف **زەنگی جەرەسەکەی لێدەدا** (وروژێنەری بێلایەن)، **دوای چرکەیەك** لە لێدانی جەرەسەکە ،ئەوا باڤلوف هەندێك خواردنی (وروژێنەری سروشتی) بۆ دەبرد ,هەر چاوی بە خواردنەکە دەکەوت دەیخوارد، ئەوا لیکەکەی دەرژا (وەڵامدانەوەی سروشتی), بەڵکو بە بینینی توێژەرەکەش (وروژێنەری بێلایەن) هەر لیکەکەی دەرژ (وەڵامدانەوەی مەرجی), دوای ماوەیەك زەنگ لێدان (وروژێنەری بێلایەن) بەس بوو بۆ رژاندنی لیکەکەی (وەڵامدانەوەی مەرجی),

چەمکە سەرەکیەکانی تیۆری باڤلۆڤ (المفاهيم الأساسية في نظرية بافلوف):

1- وروژێنەری نامەرجی یان سروشتی:

واتە هەر رووداوێك ببێتە هۆی رووداني وەڵامدانەوە بەشێوەیەکی خۆنەویست ، واتە پێویستی بەفێربوون نیە , وەڵامدانەوەشی بەشێوەیەکی سروشتی دەبێت . (خواردن ←———— لیك)

2- وروژێنەری بێلایەن:

ئەم وروژێنەرە کاریگەری لەسەر رەفتار نیە .

3- وروژێنەری مەرجی:

ئەم وروژێنەرە بێلایەنە پاشان توانای ئەوەی دەبێت کەوەڵامدانەوە دروست بکات لەئەنجامی تێکەڵبوونی لەگەڵ وروژێنەری سروشتی و خاسیەتەکەی وەردەگرێت.

(زەنگ————←خواردن ←———— لیك).

4- وەڵامدانەوەی نامەرجی یان سروشتی:

ئەمە خۆنەویستە (لاإرادية) ، کەئەنجام دەدرێت بەرامبەر وروژێنەر سروشتیەکان ، واتە پێویستی بەفێربوون نیە . (خواردن ⟵ لیك)

5- وەڵامدانەوەی مەرجی:

ئەمە وەڵامدانەوە یان پەرچەکرداری سروشتی یە کە فێری دەبین لەئەنجامی تێکەڵبوونی وروژێنەری بێلایەن بەوروژێنەرە سروشتیەکان . (زەنگ ⟵ لیك)

یاساکانی مەرجداری (قوانین الإشراط):

1- کوژانەوە :

واتە وەستانی دەرکەوتنی وەڵامدانەوەی مەرجی فێرکراو لەبەرامبەر وروژێنەری مەرجی ، ئەمەش لەئەنجامی بوونی وروژێنەری مەرجی و دەرکەوتنی چەند جارێك بەتەنها ، بەبێ ئەوەی وروژێنەری سروشتی بەدوایدا بێت. بۆ نموونە : چەند جارەك زەنگی لێدا و خواردنی نەدا سەگەکە ، تێبینی کرد چیتر وەلامی نابی (رژاندنی لیك) .

2- گشتاندن :

واتە یەك وەڵامدانەوە بەرامبەر بەکۆمەڵێك وروژێنەری هاوشێوە ، بەڵام جیاوازن . بۆ نموونە : لەم تاقیکردنەوە گەر جگە لەزەنگەکە مۆسیقایەك با ئەوا هەمان وەڵامدانەوەی دەبوو.

- **3- جیاکاری (التمییز):**

وەڵامدانەوە بەڕێگەی جیاواز بۆ کۆمەڵێك وروژێنەری هاوشێوە. واتا وەڵامدانەوەی تەنها بۆ وروژێنەرە هاندراوەکان یان پاڵپشتیکراوەکان دەبێت , وەڵامدانەوەی بۆ وروژێنەرە ناپاڵپشتیکراوەکان نابێت. بۆنموونە : (منداڵ کاتێ فێری وشەی (دایە) دەبێت بە هەموو کەسێك دەڵێت (دایە) بەڵام دواتر فێری جیاکردنەوەی دایکی دەبێت لەکەسانی تر.

- **4-گەڕاندنەوەی ئۆتۆماتیکی (الاسترجاع التلقائی):**

- کوژانەوە نابێتە هۆی نەمانی وەڵامدانەوەی مەرجی بەشێوەیەکی کۆتایی , دوای ماوەیەك دەگەڕێتەوە و پێویستی بەهیچ پاڵپشتیەك نابێت و وروژێنەری مەرجی لەتوانایدا هەیە وەڵامدانەوەی مەرجی سەرلەنوێ دروست بکات , بۆیە پێی دەوترێت گەڕانەوەی ئۆتۆماتیکی.منداڵ کاتێك لە جۆرێکی دیاری کراوی ئاژەل دەترسێت وەك (شێر,.....) هەمان رەفتاری (ترس) دەنوێنێ بەرامبەر ئەو ئاژەلانەی کە هاوشێوەی ئاژەلی دیاری کراو .

- 5- وەرگرتن یان پەیوەستبوون (الاكتساب أو الاقتران)؛
- واتا تێكەڵبوونی وروژێنەری بێلایەن و سروشتی .وئەمە بەهۆی چەند فاكتەرێك دەبێت:
- أ- ریزبەندی پێشكەشكردنی وروژێنەرەكان .
- ب- ماوەی نێوانیان
- ج- بەهێزی وروژێنەر
- ---
- 6- رێگریكردن (الكف)؛
- واتا لاوازبوونی وەڵامدانەوە بەرامبەرە و دوایی نەمانی وەڵام , پێشكەشكردنی وروژێنەری مەرجی بەتەنها و بێ وروژێنەری نامەرجی. نموونە دەنگی زەنگ و نەبوونی خواردن چەند جارێك دەبێتە هۆی كەمبوونەوەی لیك دواتر نەمانی لیك. (الزغول, ل93-95)

سوودە پەروەردەییەکانی تیۆری باڤلۆڤ

- 1 . لە توانادا هەیە منداڵ و قوتابی لە ڕێگەی (هاوپەیوەست بوونی مەرجایەتی (وە فێری زۆر ڕەفتارو ڕەوشت بکرێت ئەویش بە پەیوەست کردن و دووبارە بوونەوەی هەردوو وروژێنەری سروشتی و وروژێنەری بێلایەن (ناسروشتی(.
- 2 . هەردوو پرۆسەی گشتاندن و جیاکردنەوە (التعمیم والتمییز (دوو پرۆسەی گرنگن لەبواری پەروەردەو فیرکردندا دەتوانرێت سوودێکی زۆریان لەبواری خوێندندا لێ وەربگیرێت وگرنگی خۆشیان لەلێکدانەوەی زۆربەی لایەنی فێربوونی مرۆڤدا هەیە.
- 3 . دەتوانرێت لە ڕێگەی هاوپەیوەست بوونی مەرجایەتیەوە کۆمەلێك ئاراستەو ڕاوبۆچوونی باش و پۆزەتیڤ لەلای منداڵ بەرانبەر بە مامۆستاو هاوڕێکانی و خوێندن دروست بکرێت.

- 4. هەروەها دەرکەوتووە کە پاداشتی دەرەکی (التعزیز الخارجی(گرنگی خۆی لە پرۆسەی فێرکردن و فێربووندا هەیە ، بۆ نموونە : بە شان و باڵ هەڵدان) مدح(دەبێتە هۆی زوو فێربوون ، بەڵام لۆمەو گلەیی و گازاندە دەبنە هۆی وازهێنان لە کارو خوی خراپ .

- 5 . دەکرێت سوود لە تیۆرو دەرئە نجامی توێژینەوەکانی باڤلۆڤ وەربگیرێت بۆ چارەسەرکرنی ترس
- و دڵەراوکێ و خەم و خەفەت و گرژی لای منداڵ و گەورە ئەویش لەرێگای دژە هاو پەیوەست بوونی مەرجایەتی.

- 6 – دەکرێت سوود لە بیروبۆچونەکانی باڤلۆڤ دەربارەی کوژاندنەوە وەربگیرێ بۆ نەهێشتن و لەناوبردنی زۆر رەفتاری نابەجێ و خوی هەڵەی منداڵان لەکاتی خوێندن و نووسین و بیرکاری تووشیان دەبن .